

Een korte beschouwing over MELDING 1503948 RE/DE/CONSTRUCTIE

Een presentatie bij Kunstenaarsinitiatief DeLOODS in 2022

Door Eef Schoolmeesters, juni 2023

Wie ben ik in relatie tot het werk dat ik doe en de dingen die ik maak, en hoe positioneer ik me? Welke overwegingen maak ik in een artistiek proces, en welke rollen schrijf ik mezelf toe binnen de 'driehoek' van kunst, filosofie en schrijven? Dit is een greep uit de belangrijke en confronterende vragen die mijn werkperiode bij DeLOODS hebben gebracht. Met dit stuk hoop ik enerzijds inzicht te geven in het werkproces van overwegingen tot feitelijke beschrijvingen, en anderzijds is het schrijven een (kritische) verkenning van de onderdelen en processen van mijn artistieke praktijk, dat dient als een voortzetting van dit project. Maar eerst, een korte inleiding.

Kunstenaar, schrijver en kunsthistoricus Ruth de Vos nodigde me in 2022 uit om een tijdje te werken en presenteren bij Kunstenaarsinitiatief DeLOODS in Breda, in het kader van *Proloog II*¹. Niet veel later kwam 's nachts in plaats van slaap de herinnering aan een eerder bedacht concept dat ik graag zou uitvoeren. Het was de wens om het werk *The Wheel* dat ik voor mijn project *A Proposal, I Suggest* in 2020 in de publieke ruimte had geplaatst naar binnen te halen,² om te zien wat het zou doen in de context van een afgeschermd, whitecube-achtige omgeving. DeLOODS haar lange hal met aan weerszijden atelierdeuren, waartussen een zwarte stenen vloer contrasteert met de verder vrijwel witte ruimte, leek me hiervoor een geschikte ruimte. Met de sleutel van de DeLOODS in mijn ene hand en ondersteuning vanuit de organisatie in de andere was de setting goed. In juni 2022 bereidde ik de verschillende elementen van het werk voor en vanaf 11 juli konden bezoekers op afspraak langskomen, tot aan de finissage op 21 juli. Een jaar later is het tijd om via deze korte beschouwing terug te kijken naar de presentatie; om de levendige gesprekken over het werk en de zaken rondom op te rakelen; en om wat woorden te wijden aan de overwegingen die het project me persoonlijk gebracht hebben.

¹ *Proloog II* is de opvolging van *Proloog I*, dat in het teken staat van de doorstart van het expositie- en artistiek programma van DeLOODS dat Ruth de Vos heeft opgepakt en momenteel coördineert met Lise Sore, Sabine de Graaf en Peter Bouwmans in haar team. Zo'n 30 jaar geleden van 1990 tot 1995 zijn er in de loods, dat toen al een ateliercomplex was, allerlei activiteiten en presentaties georganiseerd. Lees hier meer over de geschiedenis van de locatie, bekijk het archief en volg het huidige programma: www.kunstenaarsinitiatiefdeloods.com

² In 2020 plaatste ik een foto geprint op aluminium in een fietsenrek en deze heb ik achtergelaten in de publieke ruimte. De foto was genomen op die locatie in 2015, en in 2017 heb ik deze in het klein op papier geprint al eens voorzichtig bij het fietsenrek opgehangen. Voor meer informatie, zie: www.eefschoolmeesters.nl/the-wheel

Het werk en de ruimte

Bij het maken van mijn presentatie stelde ik mezelf de vraag: waar verandert het kunstobject van betekenis als het in een andere omgeving wordt geplaatst, en hoe hangen betekenisgeving en waarde hiermee samen? *MELDING 1503948 RE/DE/CONSTRUCTIE* bestond uit verschillende elementen. Het was een reconstructie van een eerder werk; nagebootst in een andere setting. Het was een deconstructie; de bestaande elementen werden verder uit elkaar getrokken. Het was een constructie; een opgebouwde multimedia-presentatie.

Meer concreet plaatste ik (i) een zwart fietsenrek inclusief betonnen voet middenin de ruimte, waarin in een van de twee rekken een grote foto, afgedrukt op aluminium, leunde. Op deze aluminiumplaat zie je op de geprinte afbeelding eenzelfde fietsenrek waarin een fietswiel met een rood slot vaststaat, zonder fiets. Dit beeld is een aangepaste versie van de kleine foto die in de ruimte hing (ii) waarvan de aard meer documentair is, waarop de 'originele' afbeelding van het fietswiel zoals ooit 's nachts aangetroffen op straat geprint is. Een grotere print achter acrylglas (iii) toont de aluminium print, met dezelfde foto van het fietswiel, dat ik in 2020 in het fietsenrek had 'terug' geplaatst in de publieke ruimte. Deze foto had ik achtergelaten, en op slot gezet. Na een aantal dagen was het verdwenen. Ook lag er een korte tekst (iv) over deze eerdere uitvoering van het werk, en toonde ik een uitgeprint screenshot van een e-mail (v) waarin gemeente Tilburg mijn verzoek tot het verkrijgen van het originele fietsenrek afwees. Het meldingsnummer van deze zaak heb ik opgenomen in de titel van de presentatie. Als laatste hing er een Marktplaats advertentie (vi) van het fietsenrek dat ik te koop aanbod met de aluminium fotoprint als optionele aankoop mogelijkheid, direct de economische waarde en het marktdiscours aansprekend. Een spontane toevoeging aan de presentatie was de fiets (vii) die een tijd naast de foto in het fietsenrek heeft gestaan.

Na het neerzetten van de presentatie bekwam me het serieuze karakter dat het werk in de ruimte kreeg. Tegen de witte muren zag ik het formele karakter ontvouwen en invloed uitoefenen op de eerdere speelsheid – en spanning – die ik wel ervaarde toen ik het werk ongevraagd in de openbare ruimte plaatste. De vraag naar de relatie tussen de objecten en de omgeving werd concreet - voelbaar. Zonder deze zelf te beantwoorden moest ik eerst een verandering in houding ondergaan en de humor van de situatie inzien; is het niet absurd bezoekers uit te nodigen om te komen kijken en praten over een fietsenrek en een fietswiel? ³

³ Specifiek ervaarde ik een gevoel van onmogelijkheid om in deze tijd, tijd, energie, geld en aandacht te stoppen in zo'n project dat bijvoorbeeld niet direct bijdraagt aan een betere wereld. Dit gevoel vertegenwoordigt enerzijds onzekerheid over een artistieke praktijk, en stelde daarmee de vraag aan mezelf in hoeverre bijvoorbeeld activisme daar direct onderdeel van moet zijn. Anderzijds ligt daarin ook een vraag naar de potentiële impact van

Zo wierp het werk ineens een blik op mezelf, en mijn eigen oordeel. Het dwong me na te denken over mijn rol ten aanzien van de presentatie, niet alleen in licht van het werk maar ook in dat van de ogen van de bezoekers. Daarmee startten de gesprekken met (on)bekende geïnteresseerden; kunstenaars, critici, filosofen, vrienden en familie.

De gesprekken

1. Het decor

Een van de eerste personen die ik mocht ontvangen in mijn presentatie was kunstenaar en fotograaf Leo van Kampen. Op uitnodiging van Ruth documenteerde hij mijn werk zoals hij dat in de jaren 90 ook deed bij exposities in DeLOODS. In gesprek met Leo benoemde hij "het verschil tussen een werk *in* de ruimte fotograferen; of de ruimte fotograferen *met* een werk erin" en deze gedachte is blijven kleven. Dit verschil gaat over het ding *in* een omgeving, of een omgeving *met* een ding erin en daarmee verschuift de klemtoon ondanks dat je het over hetzelfde geheel hebt. Een ander accent, de aandacht verandert; vanuit dezelfde positie kun je vele foto's maken waarin net iets anders wordt benadrukt. Wellicht logisch, toch geeft deze benadering mij niet alleen technische maar ook conceptuele, filosofische en artistieke overwegingen die het kader vormen voor deze beschouwing.

Een andere manier om deze verschuiving tussen de dingen te begrijpen is zoals Timothy Morton ⁴ het fenomeen van objecten en vooral *hyperobjecten* beschrijft. Deze 'objecten' zijn groter dan onszelf, ze kunnen niet in één omschrijving omvat worden en gaan voorbij een specifieke locatie. Zo is bijvoorbeeld het klimaat een hyperobject en de opwarming van de aarde een symptoom dat zich aan ons toont door het (afwijkende) weer en veranderende omstandigheden; het is een 'ding' waar we ons in bevinden en dat niet buiten ons staat (Morton, 2013, pp. 99 – 101). Het besef dat het weer niet (meer) neutraal op de achtergrond speelt beschrijft Morton dan ook als volgt: "the background ceases to be a background, because we started to observe it" (Morton, 2013, p. 102). Het decor waartegen de wereld zich leek af te spelen treedt naar voren als speler. Het laat ons zien hoe relaties tussen dingen vormen en gevormd worden en niet los staan van elkaar.

kunst in bredere zin, waarmee misschien een bepaalde essentie in het artistiek handelen besloten ligt waarmee (in) direct andere waardes een rol spelen. Omdat het niet heilzaam is alleen iets na te jagen waarvan je denkt dat het direct impact maakt, waarmee je bovendien impliceert dat alleen die handelingen van waarde zouden zijn, besloot ik door te gaan en de absurditeit te omarmen.

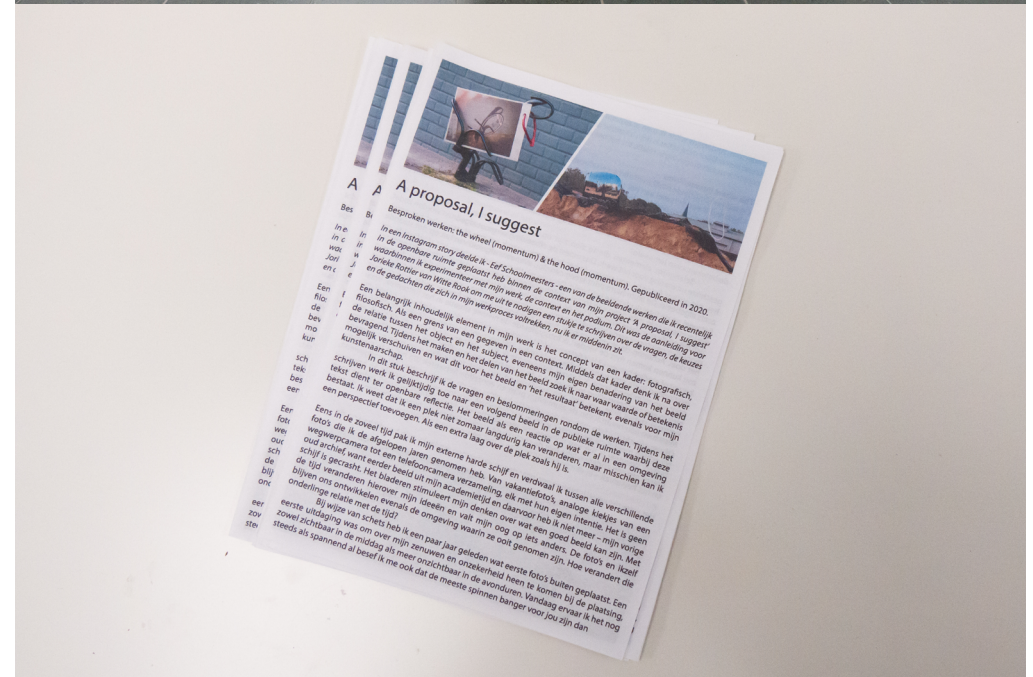
4 In: Morton, T. (2013). *Hyperobjects. Philosophy and Ecology after the End of the World*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

2.De sokkel

Een terugkerend onderwerp dat is besproken met bezoekers is de zichtbare betonvoet van het fietsenrek. In de 'originele' situatie in de publieke ruimte is deze onzichtbaar. Daar is het fietsenrek functioneel, en ontstaat er pas verandering in de functie door het plaatsen van de foto in het rek, als een site-specific reflectie. In DeLOODS daarentegen is het fietsenrek 'onnatuurlijk' neergezet – het is niet ingegraven en daardoor is het hoogste rek niet bruikbaar voor fietsen – en in de whitecube-achtige omgeving wordt de zichtbare betonvoet zoals een sokkel. Deze verschuiving van buiten naar binnen van het object heeft relatief grote impact op het werk en op wat je benoemt als zijnde werk. Waar begint en eindigt de sokkel? En nu het binnen staat, is het fietsenrek 'werk'? Zijn de omringende foto's 'werk' of hebben ze meer de aard van documentatie, en hoe verhoudt zich dat tot de gehele presentatie? Zit het 'werk' tussen de dingen of in de dingen? In andere woorden, ligt het kunstwerk besloten in de fysieke manifestatie van de elementen, of in de benadering van?

Hierop aansluitend is ook gesproken over de relatie tussen het getoonde werk (ervan uit gaande dat we toch spreken over een kunstwerk), de *readymade* en de *objet trouvé*. Vanuit het kunstgeschiedenis-kader van de *readymade* werd de vraag gesteld in hoeverre het werk vernieuwend is gezien er een hele traditie en beweging is ontstaan rondom het werken met bestaande objecten. Zogezegd is het in een tentoonstelling plaatsen van een gefabriceerd object dat je gewoon kunt kopen niet vernieuwend. Tegelijkertijd stelde een andere bezoeker de tegenvraag wat überhaupt de intrinsieke waarde is van 'vernieuwend zijn' en of het een relevante vraag is voor deze presentatie. Op een later moment formuleerde een andere bezoeker nog een antwoord, waarin gesteld werd dat een verschil tot traditionele *readymades* ligt in het dingen toevoegen aan het object, waarbij in deze presentatie bovendien het bewegen tussen de publieke ruimte en de tentoonstellingsruimte een wezenlijke rol speelt. In die zin gaat het werk niet 'slechts' om het object zelf – het fietsenrek – maar juist om de omgeving, de relaties en de context. Het werk toont dat hetzelfde werk anders wordt in een andere omgeving. De vraag blijft hoe inwisselbaar het werk of de vorm van het werk is in het aantonen van die verandering tussen object en omgeving. Een andere vraag die voor mij tot op heden onbeantwoord blijft, is waarin dan de aard van het werk ligt, en wat voor mij met Morton in gedachte, de voor- en de achtergrond opmaakt in verschillende situaties.

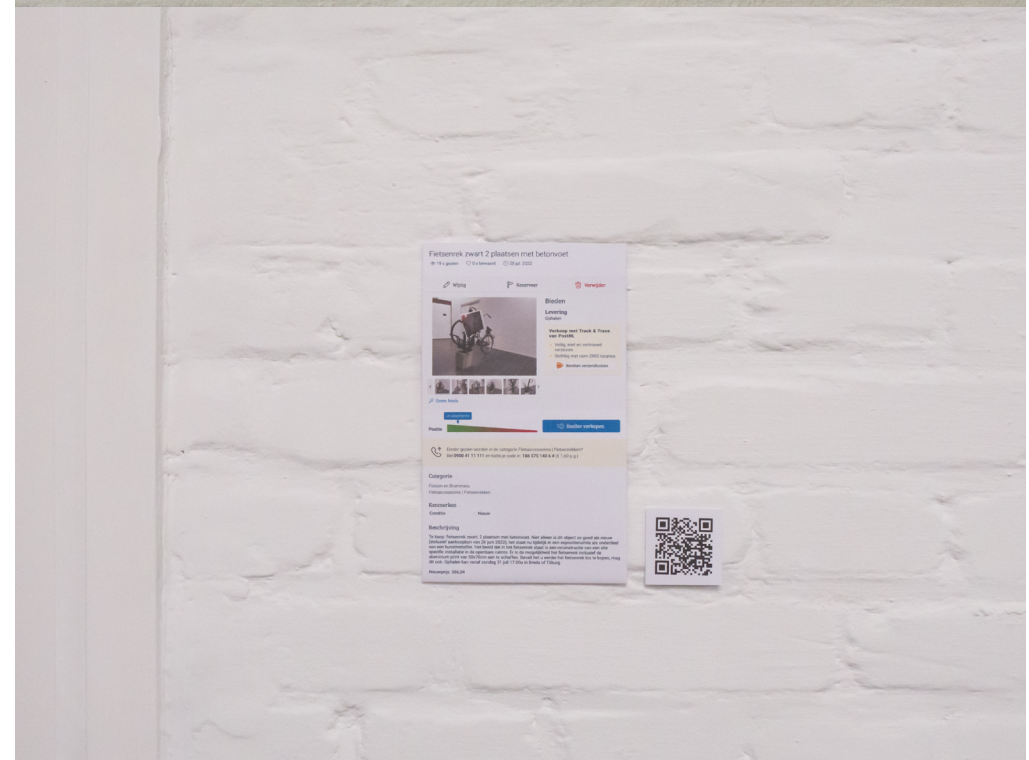
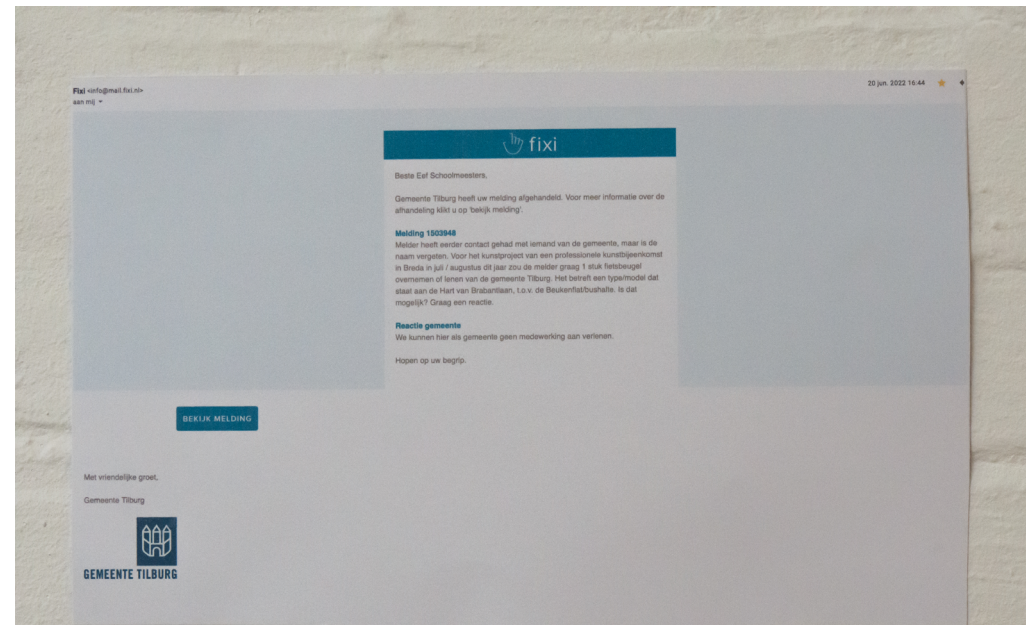
3. Formeel spelen

Een ander element dat de bezoekers aankaartten heeft te maken met de verhouding tussen het monumentale of sculpturale karakter dat het fietsenrek oproept, en het zoeken naar een speelse omgang met de presentatie. De eerdergenoemde 'sokkel' werd namelijk minder sokkel toen er daadwerkelijk ook een fiets in het rek is geplaatst naast de foto. Deze handeling toont de dubbelfunctie van dit object. In gesprek werd dit benoemd als het enerzijds kunnen zien van alle losse onderdelen zoals ze zijn op zichzelf, en anderzijds als het zien van hoe ze samen zijn, tegelijkertijd. En daarin verandert iets. Achteraf roept dit bij mij de *Sorites paradox* op: het filosofische dilemma waarbij je een 'hoop' – zoals een berg zand - niet kunt definiëren met de som van de individuele onderdelen – de zandkorrels -. Het verwijderen van een korrel maakt die berg niet minder hoop; maar als je ze allemaal wegdenkt, is diezelfde hoop toch weg. Waar is het gestopt een hoop te zijn? In het geval van de presentatie blijft het object een fietsenrek, terwijl het ook de potentie tot het sculpturale laat zien; wat er andersom dus als mogelijkheid al in besloten in lag. Een spel met de status van de dingen.

Een ander formeel spel zit in het aanbieden van het fietsenrek op Marktplaats. Er waren twee opties genoemd in de advertentie: geïnteresseerden mochten bieden op het fietsenrek inclusief of exclusief aluminium fotoprint. Het werk te koop zetten is een directe vraag naar waarde en economische waarde. De link tussen Marktplaats en een Kunstmarkt is dichtbij. Een van de bezoekers merkte op dat het opvallend is dat je direct ziet dat de foto's afwijken van de gewone Marktplaats esthetiek. Niet alleen de print in het fietsenrek, maar de omgeving en vooral de wijze van documentatie laten het beeld anders spreken. Dit roept vragen op over *hoe* je de objecten benadert – niet alleen in hoe je ze (online) representeert, maar ook in hoe, en waar ze je plaatst. Een absurde fantasie is door de advertentie ook ontstaan. Wat als iemand het fietsenrek aanschaft inclusief fotoprint, en deze vervolgens in haar dubbelfunctie in gebruik neemt? Afwisselend of tegelijkertijd het 'werk' en het 'fietsenrek' activerend: foto er uit > fiets er in > fiets er uit > foto er in > *repeat*.

Het werk en de ruimte en ik

Naast de gesprekken op afspraak die in deze vorm een fijne methode voor uitwisseling hebben gebracht, heeft het maken en delen van de presentatie ook vragen opgeroepen die te maken hebben met mijn identiteit: wie ben ik in relatie tot het werk dat ik doe en de dingen die ik maak, en hoe positioneer ik me? Iemand vroeg me naar de reden waarom ik überhaupt meermaals aan de slag ben gegaan met die ene, eerste foto van het fietswiel in het fietsenrek. Komt het

bijvoorbeeld door een trauma? Niet om te impliceren dat dat de enige legitieme reden zou zijn om een artistiek proces te starten; maar om reactie uit te lokken en vooral mij, en mijn overwegingen beter te kunnen begrijpen. Wat duidelijk is voor mij is dat die genomen foto niets met trauma te maken heeft – maar waarom het beeld is blijven kleven, en waarom het me terugkerend heeft uitgedaagd er iets mee te doen, kent ook geen eenduidige reden. Als ik dit koppel aan de vraag naar identiteit, intentie en positie, kan ik zeggen dat het *observeren* van dingen en het *bemiddelen* tussen de dingen een houding is die ik aanneem. Of heb. Tegen dat fietswiel of die situatie liep ik onverwachts aan, 's nachts, en in het beeld zoals het was zag ik de humor en het drama van de gestolen fiets waarbij het fietswiel als restant dat sculpturale karakter had, waarvan ik in het moment een foto nam met mijn wegwerpcamera om het beeld te bewaren. En de rest is ontstaan.

Een andere manier om na te denken over de positie die ik in neem heeft te maken met hoe ik mezelf noem. Zelden zeg ik, wanneer iemand vraagt wat ik doe qua werk of wanneer ik mezelf voor moet stellen, dat ik kunstenaar ben. Of filosoof. (Tegenwoordig durf ik 'schrijver' wel te noemen; wellicht omdat dat concreet te 'bewijzen' is met woorden op (digitaal) papier – feitelijk). Iets waar een van mijn bezoekers juist geen moeite mee had: waarom zou je niet gewoon zeggen 'ik ben x'? Juist als het over termen gaat waarvan je de invulling zelf kunt vormen. Tegelijkertijd voel ik een jaar later nog steeds weerstand om zo'n uitspraak te doen, en voel ik me meer comfortabel te zeggen dat ik bijvoorbeeld een artistieke praktijk *heb*, dat ik me graag *bezighoud met* filosofie, en dat ik tegenwoordig regelmatig schrijf. Ik werk *als*. In hoeverre dit een zaak in onzekerheid of zelfs fraude is, of een fundamentele vraag naar identiteit en het bevragen van de rollen die je inneemt, dat hou ik open. Wel heeft de presentatie helderheid geschept in het feit dat ik mezelf het liefst in die driehoek van kunst, filosofie en schrijven begeef – een positie die ruimte biedt aan (zelf)kritiek, het spelen met woorden en beelden, het stellen van beschouwende vragen, en het vormen van een relatie tussen theorie en praktijk.

Deze relatie is zich nog steeds aan het ontwikkelen en een stap in DeLOODS was het meenemen van al mijn essays en mijn scriptie die ik geschreven heb tijdens de *Philosophy of Humanity and Culture* filosofie masteropleiding. Heel concreet was het een mogelijkheid om al dat werk te delen wat anders geen directe bestemming heeft. Ook kon ik daardoor terugkijken naar alle onderwerpen die ik tijdens de studie besproken had ⁵. Het opende de vraag

⁵ Terugkijkend naar de lijst van geschreven essays en de titels die ik ze gaf, zijn terugkerende onderwerpen in het filosofisch schrijven: kunst, klimaat en ecologie, esthetiek, politiek, ethiek, identiteit en intersectionaliteit, al dan niet in relatie tot rechtvaardigheid of het aanzetten van maatschappelijke verandering. Soms concreet, vaak vanuit ontologisch perspectief.

naar hoe met welke onderwerp om te gaan, wat fijn was juist omdat ik in eerste instantie moeite had met de absurditeit van het presenteren van een fietsenrek terwijl de wereld in brand staat. Welke dingen wil ik overbrengen, waar wil ik me mee bezig houden, en wat zegt dit over mijn beeldende werk of ambities? En wat zegt dit over mijn theoretische, schrijvende werkzaamheden (als je deze wil afzetten tegen het beeldende werk)? In andere woorden, wil ik daarin rollen en methodes onderscheiden, of juist de relaties tussen die 'werelden' aangaan?

Allerlaatst liggen antwoorden op de gestelde vragen "hoe verder" en "wat levert het op" voor mij in dit schrijven. De presentatie voelde niet als eindstation maar als momentopname, waar deze tekst aan toegevoegd wordt. Beeldend is er geen gepland 'hoe verder' binnen dit project, maar wie weet pak ik dat proces later toch weer op. Wat het werk heeft 'opgeleverd', thans voor mijzelf, is reflectie op en inzicht in het scherpstellen van de verschillende rollen, en het positie nemen in die driehoek van kunst, filosofie en schrijven waarbij de vraag naar het invullen van het werk daar ergens tussen ligt – van absurditeit tot activisme en anders. Het heeft me vooral laten zien dat, wellicht logischerwijs, ikzelf ook onderdeel ben van de relaties die ik toon en vorm. In zo'n presentatie en vooral wanneer je gasten ontvangt, sta je niet los van de context. Je staat er middenin. En een van de rollen die ik heb kunnen nemen in DeLOODS, is tijdelijk daarbuiten proberen te stappen, om mezelf ernaast te plaatsen en door de ogen van de bezoekers mee te kijken naar wat het is dat er staat, en welke associaties of betekenissen eraan worden gekoppeld. Los van mij, en toch van mij. In die zin heeft het 'werk' voor mij als een soort punctie gefungeerd: buiten, in de publieke ruimte, kon ik het achter me laten. Binnen, bij DeLOODS, moest ik mezelf er dag na dag toe verhouden. Dit heeft geleid tot de vraag naar hoe ik de relatie tussen de voor- en achtergrond van de dingen regisseer; en welke contexten en omgevingen daarin (noodzakelijk) een rol spelen, of nog een toekomstige plaats dienen te krijgen.

Nawoord

Allereerst dank ik graag Ruth voor haar uitnodiging, het vertrouwen en de goede zorgen. Het was ontzettend fijn om in DeLOODS te mogen zijn, omringd door geschiedenis en hedendaagse kunstenaars / mooie mensen.

Verder dank ik natuurlijk alle bezoekers voor hun tijd en de gesprekken, en de welwillendheid langs te komen en met elkaar uit te wisselen:

Johan, Leo, Roeliena, Maurice, Peter, Selcuk, Peter, Maarten, Rien, Fabia, Karin, Danny, Esther, Pieter, Jenny, Mabel, Rudi, Mayke, Danielle, Ruth, Renée, Dagmar, Guus, Sabine, Lise, en het extra gezelschap dat sommigen van hen meenamen. Jullie input heb ik met me meegenomen.

Nog extra dank aan Leo waarvan de eerste foto in deze publicatie is, en van wie ik het mooie citaat heb mogen horen dat me tot extra reflectie heeft aangezet. Bijzonder om via zijn verhalen, maar ook die van Johan die al sinds het begin in DeLOODS woont en werkt, mee terug de tijd in te worden genomen, de archieven door te gaan en te zien wat er voor mij heeft plaatsgevonden.

Als laatst dank aan Pieter, mooi om iemand te leren kennen via een presentatie die daarna het denkproces voortzet over de mail. Met een laatste gedachte van zijn hand - over 'obstructionisme' -, die ik in dit schrijven niet direct een plek kon geven maar wel graag deel, sluit ik mijn schrijven af:

eerst maar even over mijn aanhef: obstructie.

jij hanteert de termen reconstructie/deconstructie/constructie.

ik kreeg direct de associatie: obstructie; maw misschien heb je een nieuwe filosofische stroming in het leven geroepen: het obstructionisme. Dit past misschien in jouw werkwijze: "want als zo'n foto buiten genomen is, waarom deze daar dan niet terugplaatsen?"

bovenstaande mag dienen als illustratie van wat ik denk dat jouw manier van werken is: werken vanuit het proces. momenten uit het proces nemen en deze eerder(?) of later, niet alleen qua tijd maar ook qua plaats, hernemen bijv je foto-archief regelmatig doornemen en herwaarderen. Of perspectieven toevoegen.

